

καὶ τὴν προσοχὴν ποὺ χρειάζεται ὁ σκοπὸς τοῦ σχολείου, δῆλον καὶ μόρφωση.

Μαθαίνουντες λατιπόν τὰ παιδιά τους μόλις πατήσουν τὰ σχολεῖα νὰ διαβάζουν καὶ νὰ γράφουν τὴν γλώσσαν ποὺ ξέρουν πιὰ ἀπὸ τὸ σπίτι, ἀπὸ τὴν μητέρην τους. δῆλον ἐξακολουθοῦν νὰ ἕκφράζουν τὶς γνωστές τους ἔννοιες μὲ τὸ γνωστὸ γλωσσικὸ ὄλικὸ καὶ ὑπέρ τὸ ξένοντας καλούπι τοὺς γραμματικούς, συνταχτικούς καὶ φωνητικούς κανόνες αὐτῆς τῆς γλώσσας, (ποὺ τοὺς γνωρίζουν πιὰ πραγματικὰ καὶ ἀσυναίσθητα), μαθαίνουν καινούργιες ἔννοιες μὲ καινούργιες δινομασίες δηλαδὴ πλουτίζοντας μ' ἔννοιες τὸ κεφαλαιό ποὺ ξέρουνε στὸ μυαλό τους πλουτίζουν καὶ τὴν γλώσσαν τους μὲ λέξεις καὶ ἔκφράσεις ὑποταγμένες στοὺς κανόνες τῆς γλώσσας, ποὺ ἔμεναν ἀπὸ τὴν μητέρα τους, κι ὅσο ἔναπτύσσονται τόσο περισσότερο πλουτίζεται τὸ κεφαλαιό τους μὲ ἔννοιες καὶ ἐπομένως μὲ τὶς ἀντίστοιχες ὄνομασίες τους.

"Ετσι μ' ἔναν κόπο, μορφώνονται τὸ μυαλό καὶ τὴν καρδιά τους, πλουτίζουν καὶ τὸ δέργανο τῆς εκπαίδευσης, τὴν γλώσσαν.

"Ἐνῶ τὰ δικά μας παιδιά βασινίζονται δύο ὥρες τὴν ἡμέρα μὲ γραμματικές, συνταχτικές, θέματα, μετάφραστες μὲ τὰ εἴδην δεῖην κλπ., τὰ χρήστων, χλούνων καὶ ἀφύσιων κλπ., τὰ παιδιά τῶν "Αγγλων, τῶν Βουλγάρων μ' εὐχαριστηση, μὲ γαρές μαθαίνουν νὰ ἔκφραζονται, νὰ συλλογίζονται, μαθαίνουν πλήθες γνῶσες πραγματικές, μορφώνονται ἐπαγγελματικά, ἡθικά, ἡθικά, ὡς καὶ καλλιτεχνικά ἀκόμα, γυμνάζουν τὸ κορμό τους καὶ βγαίνουν στὴν κοινωνία ἔτοιμοι γνωτικύσσουν ἀρματομένοι τὴν ζωή.

Ποιὸ εἶναι τὸ ἴδαινο ποὺ κηρύγγει τὸν πόλεμο στὴν ζωντανὴ τὴν γλώσσα

Ποιὸ εἶναι αὐτὸ τὸ ἴδαινο ποὺ θυσιάζει τὴν ζωντανὴ τὴν γλώσσα μας, τὸν κακὸν καὶ τοὺς κόπους καὶ τὴν μόρφωση τῶν παιδιῶν μας, (ποὺ εἰν' οἱ ἀλπιδες μας) γιὰ νὰ διδάξῃ τὴν καθαρεύουσαν καὶ τὴ μέση γλώσσαν.

Βίβαια καποτο ἀνώτερο, ἀσύλληπτο, ἴδαινο θὰ εἶναι ἀφοῦ τόσο πολύτιμα πράγματα τὰ θυσιάζει διὰ μιᾶς.

"Ἄς προσποθήσουμε νᾶξονται τὸ ἴδαινο αὐτό. Μήπως εἶναι τὸ δέι τὴ γλώσσα μας εἶναι χυδαία καὶ βέρβαρη καὶ φτωχὴ καὶ προδοτική λοιπόν

πρέπει νὰ γυρίσουμε τουλάχιστο (!) στὴ γλώσσα τοῦ Ελευθερῶντα, ποὺ εἶναι ή μόνη εὐγενική, πολιτισμένη πλούσια καὶ ἔθνος γλώσσα καὶ μόλις γυρίσουμε θὰ μπορέσουμε νὰ ξενακάνουμε τὰ ἔργα τῶν προγόνων; Μήπως αὐτὸ εἶναι τὸ ἴδαινο;

"Οχι! δὲν μπορεῖ πιὰ κακένχις Ρωμαίος ποὺ ἔχει κουκούσια μυαλό καὶ κόρμπο εἰλικρίνεια νὰ πῇ τέτοια μεγάλη βλαχία.

Οἱ ἰδιοὶ οἱ δάστικλοι κατάλαβαν πώς εἶναι ἀδύνατο νὰ γυρίσουμε. Ο Χατζηδάκης εἶπε πώς θὰ ήταν «συμφορά» ἀν ἔγυρίζαμε.

Βίβαια μπορεῖ τὸ ἔθνος νὰ θυμιάζῃ καὶ νάκολουθῃ τὸ παράδειγμα τῶν προγόνων δισ τὸ ἐπιτρέπουν οἱ περίστατες καὶ χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ τοὺς πάρῃ τὴ γλώσσα. Η γλώσσα δὲν κάνει τοὺς λαούς, οὔτε τὴ δύναμη ἐνὸς λαοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι "Ελλήνες δὲν ήταν ἀρχαῖοι "Ελλήνες γιατὶ μιλούσαν ἀρχαῖο ἔλληνικά μιλούσαν τὴ γλώσσα ἐκείνη γιατὶ ἔταν ἀρχαῖοι "Ελλήνες καὶ ζωντανοί. Εμεῖς εἴμαστε οἱ νέοι "Ελλήνες καὶ μιλούμε τὴ δική μας γλώσσα, ποὺ κατάγεται ἀπὸ τὴ δική τους, δημος καὶ μετέπειτα.

Οἱ προκομένοι λαοὶ τῆς σημερινῆς ἐποχῆς θαυμάζουν καὶ προσπαθοῦν νέκαλουθοῦν τὸ παράδειγμα τῶν δικῶν τους προγόνων, μὲ ποτὲ δὲν τοὺς κατεβάνει νὴ φεινή ίδεα νάλλαζουν τὴ γλώσσα τους μὲ τὴ γλώσσα ἐκείνων.

"Ωστε αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ ἴδαινο.

Μήπως τότε είναι κείνο ποὺ λένε οἱ σοφολογιώτατοι τοῦ Βηλαράς; (γράμμα τοῦ Βηλ. στὰ 1812):

"Δὲν ἡμποροῦμε χωρὶς τὴν Ἐλληνικὴ γλώσσα (τὴν ἀρχαία) νὰ καταλαβαίνουμε μὲ τὴ γλώσσα τοῦ καιροῦ μας, γιατὶ, ἀν δὲν ξέρουμε "Ελληνικά δὲν εἶναι τρόπος νὰ μιλήσουμε για ἐπιστήμες καὶ τέχνες καὶ χωρὶς αὐτὴν τὴ γλώσσα καμμικά ίδεα φιλοσοφική δὲν μπορεῖ νὰ ξηγηθῇ καθὼς πρέπει.

"Απαντῷ δὲ Βηλαράς: «Σωστὸς λογαριασμός! διὰ τὰ ἔθνη δημοσιεύνται τὸ "Ελληνικά η δὲν τὰ ξέρουν, οὔτε ἐπιστήμες καὶ τέχνες μποροῦν νὰ ξέρουν, οὔτε ξέρουν νὰ φιλοσοφήσουν! Χαρά στὴν προκοπή τας!»

"Τοστερα ἀποδείχνει ξάστερα πώς η δημοτικὴ μὲ τὴν καλλιέργεια ἀρκεῖ γιὰ διατρέψεις τὶς ἀνάγκες τῆς ἐπιστήμης, πάρνοντας καὶ ἀφομοιώνοντας διτε στοιχεῖα τῆς χρειάζεται ἀπὸ τὴν ἀρχαία.

"Ο "Άν τὸ θυγατέρα δανειστεῖ φόρεμα η ἔλλο στολὴ διπὸ τὴ μητέρα οὔτε ἐντροπὴ εἶναι οὔτε ἀσυνήθιστο πρόσμα, μὲ στοχαζούμαται καὶ πρέπει καὶ ἀναγκαῖο, τὸ φόρεμα αὐτὸ νὰ τὸ δοκιμάσῃ πρῶτα δὲν τῆς ἔρχεται καλά καὶ ἔτοι νὰ τὸ φορέσῃ καὶ νὰ βγῆ στὸν κόσμο. γιατὶ, ἀν δὲν τῆς ἔρχεται καλά καὶ τῆς εἶναι η πλατύ η μακρύ η ἔχει κακένα έλλο φρέμα καὶ τὸ ἔντυθη χωρὶς νὰ τὸ διορθήσῃ καὶ νὰ τὸ κάνῃ τὸ κορμιού της δοις τὴν ίδεον θὰ τὴν περιγέλαστον.

«"Άν τὸ θυγατέρα δανειστεῖ φόρεμα η ἔλλο στολὴ διπὸ τὴ μητέρα οὔτε ἐντροπὴ εἶναι οὔτε ἀσυνήθιστο πρόσμα, μὲ στοχαζούμαται καὶ πρέπει καὶ ἀναγκαῖο, τὸ φόρεμα αὐτὸ νὰ τὸ δοκιμάσῃ πρῶτα δὲν τῆς ἔρχεται καλά καὶ ἔτοι νὰ τὸ φορέσῃ καὶ νὰ βγῆ στὸν κόσμο. γιατὶ, ἀν δὲν τῆς ἔρχεται καλά καὶ τῆς εἶναι η πλατύ η μακρύ η ἔχει κακένα έλλο φρέμα καὶ τὸ ἔντυθη χωρὶς νὰ τὸ διορθήσῃ καὶ νὰ τὸ κάνῃ τὸ κορμιού της δοις τὴν ίδεον θὰ τὴν περιγέλαστον.

Αὐτοὶ βέβαια θὰ ξεχνοῦν τάκολουθα: γιὰ νὰ ξεχαλουθῇ τὸ ἔθνος νὰ γράψῃ αὐτὴν τὴ γλώσσα δὲ ζητοῦμε νὰ γυρίσουμε στοὺς προγόνους, μὲ ἔγινε δι τὸ έγινε, η καθαρεύουσα ἐπιβλήθηκε πιὰ καὶ εἶναι τρέλλα νὰ θέλουμε νὰ τὴν ἀντικαταστήσουμε μὲ τὴ δημοτική, τὴ ζωντανή. Η καθαρεύουσα κυριάρχησε πιά.

Αὐτῶν τῶν φρόνιμων ραγισθῶν τὴ λογικὴ δὲν τὴν καταλαβαίνουμε.

Αὐτοὶ βέβαια θὰ ξεχνοῦν τάκολουθα: γιὰ νὰ ξεχαλουθῇ τὸ ἔθνος νὰ γράψῃ αὐτὴν τὴ γλώσσα δὲ ζητοῦμε νὰ γυρίσουμε στοὺς προγόνους, μὲ ἔγινε δι τὸ έγινε, η καθαρεύουσα ἐπιβλήθηκε πιὰ καὶ εἶναι τρέλλα νὰ θέλουμε νὰ τὴν ἀντικαταστήσουμε μὲ τὴ δημοτική, τὴ ζωντανή. Η καθαρεύουσα κυριάρχησε πρέπει πρῶτα στὸ σχολεῖα νὰ ξεχαλουθοῦν νὰ βασανίζουνται καὶ νὰ παθαίνουν δλες τὶς βλαβές ποὺ περιγράψαμε παραπάνω δηλ. μαθαίνοντας στὸ σχολεῖο τὴν ἀρχαίαν ἀπτική νὰ ξε-

«Τὸ ίδιο καὶ τὸ στολίδι: ἵν τῆς μοιάζῃ, νὰ τὸ βάλῃ! εἰδεμή, νὰ τὸ ρέη! γιατὶ δὲν τὸ βάλῃ χωρὶς νὰ τῆς πηγάκηνη, τὴν ἀσχηματικήνειαν περσότερο καὶ ἀντίς νὰ πανεύθη κατηγοριάται.

«Τώρα δὲν η γλώσσα μας δανειστεῖ ἀπὸ τὴ μάννα της, τὴν Ἐλληνική, δεις λέξεις δὲν ἔχει κακή τῆς χρειάζονται, οὔτε κατηγορημένο εἶναι, οὔτε ντροπέρ πρέμα πρέπει διμος, μοῦ φάνεται, δεις λέξεις δανειζόμαστε ἀπὸ τὴν Ἐλληνική νὰ τὶς τορνέθομε καὶ νὰ τὶς σιαζόμε κατὰ τὸν ἴδαινο μεταξύ τῆς γλώσσας μας (δηλ. τους κανόνες της) δίνοντάς τες τὴν προφορά καὶ τὸν τόνο δημος εἶναι συνηθισμένο καὶ δημος ταύτη πρέπει νὰ δεχθῇ μὲ λιγότερη διαχειρίσιμη.

«Ωστε κι αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ ἴδαινο.

Μήπως εἶναι κείνο ποὺ λένε οἱ μερικοί πώς μόνο μὲ τὴν καθαρεύουσα μποροῦμε νὰ φινιώμαστε ἀπόγονοις τῶν ἀρχαίων Ἐλλήνων ἀφοῦ αὐτὴν εἶναι η μονάχη κηριόντων ποὺ μας: ψηφαν;

«Οχι. Την καθαρεύουσα εἶναι κληρονομία τῶν δασκάλων καὶ παπάδων μονάχα, κληρονομία μόνο μας τάξης τοῦ ἔθνους: ἵν δὲν η γλώσσα τους τοῦ λαοῦ.

«Η μόνη ἀληθινὴ ἀπόδειξη πώς εἶναι τὴν ἀρχαίαν Ἐλλήνων, εἶναι δι εαυτός μας, οἱ λαϊκὲς παράδοσές μας, η λαϊκὴ μουσική, η λαϊκὴ ποίηση, η λαϊκὴ γλώσσα, ποὺ αἰώνες τὴν ἀρχαίαν τὸ ἔθνος ποὺ τὴν κληρονομήτηκε μετεις οι τωρίνοις ἀπὸ τὸ στόμα τῶν γονέων δημος ἀπ' τὰ σπλάχνα τῶν γονέων μας ἐκληρονομήτηκε τὸ αἷμα τους.

«Αλλωστε ξένοντας δικαιώματα νὰ ζήσουμε καὶ δι μοναχόμαστε ὡς έθνος, δὲν τοξουμε γιατὶ εἶναι επιστήμης τῶν ἀρχαίων Ἐλλήνων, μας γιατὶ εἶμαστε ζωντανοί.

«Ωστε κι αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ ἴδαινο τοῦ σχολείου.

Οἱ φρόνιμοι, οἱ μέσοι, οἱ μέτριοι απαντοῦν πώς δὲ ζητοῦμε νὰ γυρίσουμε στοὺς προγόνους, μὲ ἔγινε δι τὸ έγινε, η καθαρεύουσα ἐπιβλήθηκε πιὰ καὶ εἶναι τρέλλα νὰ θέλουμε νὰ τὴν ἀντικαταστήσουμε μὲ τὴ δημοτική, τὴ ζωντανή. Η καθαρεύουσα κυριάρχησε πιά.

Αὐτῶν τῶν φρόνιμων ραγισθῶν τὴ λογικὴ δὲν τὴν καταλαβαίνουμε.

Αὐτοὶ βέβαια θὰ ξεχνοῦν τάκολουθα: γιὰ νὰ ξεχαλουθῇ τὸ ἔθνος νὰ γράψῃ αὐτὴν τὴ γλώσσα δὲ ζητοῦμε νὰ γυρίσουμε στοὺς προγόνους, μὲ στὴ μέση τοῦ λαϊκοῦ, καὶ ἔκειται πρήγματα στὴ γῆς καὶ πατέται τὸν πετεινό. Κα

κολουθούν νὰ βγαίνουν υστερά ἀπὸ 11 χρόνια μισο-
ξέροντας τὴν Φραγκαττική, τὴν μακαρονική, ἐπιπό-
λαιοι, ἀπιστοι κι ἄχυτοι.

Μὰ ὡς πότε θὰ εἴμαστε ραγιάδες; Ως πότε
θὰ μένουμε μὲ σταυρομένα χέρια καὶ θὰ κυράζουμε
μὲ ταπεινότητα καὶ διπομονή τοὺς κινδύνους ποὺ
μᾶς πλλάκονται;

Άντοι οἱ φρόνιμοι καὶ δὲ βλέπουν καθόλου κα-
θαρά! Τὸ τετελεσμένον γεγονός ποὺ μᾶς ξεφουρ-
νίζουν καὶ μᾶς τὸ ἔκθειάζουν εἶναι δλότελα ἀνύ
παρχτο καθὼς θὰ ἰδούμε πάρα κάτω.

Μὰ καὶ ἀν ὑπῆρχε θὰ ἐσήμηκε τὴν ἀπομαρμά-
ρωση, τὴν ἀπολίθωση τοῦ ἔθνους ἢ τὴν διάλυση του.

Ἡ ἀρχαία ἀττικὴ γραμματικὴ καὶ σύνταξη δὲν
ἐπῆρε τὴν μορφὴ της τὴν κρυσταλλομένη, τὴν τελειω-
τικὴ παρὰ μόνον διφοῦ πένθανε, ἀρότου δηλ. ἐπαψαν οἱ
Ἀττικοὶ νὰ τὴν μιλοῦν ἔταν αὐτὸι δὲν ξεχώριζαν πιὰ
ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους Ἑλληνες καὶ μιλούσαν τὴν
κοινὴ Ἑλληνική, τὴν μιτέρα τῆς σημερινῆς ζωντα-
νῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας.

Τὴν τελειωτικὴ κρυσταλλομένη μορφὴ ποὺ γνω-
ρίζουμε τῆς Ἀττικῆς γλώσσας τῆς τὴν ἐδωσαν οἱ
Ἀλεξαντρηνοὶ γραμματικοὶ πρὶν ἀπὸ τὸ Χριστό.
Ἡταν τελειωτικὴ ἡ μορφὴ γιατὶ δὲν ὑπῆρχεν πιὰ
Ἀττικοὶ πού, μιλῶνται ἐπως ἀλλοτε, νὰ φέρουν
σιγὰ σιγὰ ἀλλαγὴ στὴ μορφῇ.

Ἄπὸ τότε χρονολογεῖται ἡ διγλωσσία· γιατὶ
οἱ γραμματισμένοι προσπαθούσαν νὰ γράφουν καὶ
τὴν τελειωτικὴ αὐτὴ γραμματικὴ καὶ σύνταξη καὶ
ὅτι κατὰ τὴν κοινὴ τοῦ λαοῦ. Ἐνιοτείται πῶς ποτὲ
δὲν κατάφεραν νὰ μιλήσουν τὴν γλώσσα τὴν Ἀτ-
τικήν, γιατὶ ἥταν πεθαμένη.

Μὰ «ἄς τὴν παραδεγμούμενε καὶ αὐτὴν τὴν ὑπό-
θεσιν τοῦ «τετελεσμένου γεγονότος» δηλ. πλέον ὡς
ὑπόθεσιν, ἀλλ' ὡς «τετελεσμένον γεγονός» δεσον
πλέον συντετελεσμένον καὶ ἀποτετελεσμένον τόσον
καλλίτερο.

«Ἄς τὴν παραδεγμούμενη μάλιστα καὶ κάτι· παρα-
πάνω, δι· ἡ κυρία αὐτή, ἡ μέση, ἡ δύσην ἔνεστιν
δύμαλη, ἔχει δλας τὰς φανερὰς καὶ κυρίας ἀρετὰς
καὶ ἴδιοτητας, διὰ τὰς δύσιας τὴν ἔκθειάζουν οἱ
ἔρασται της.

«Ἐδειπόν; — καὶ ἀν εἰχε ἡ θὰ τὰς εἰχε, ἀ-
κριβῶς δὰ τότε πρέπει· νὰ φυλαχθοῦμεν ἀπὸ τὰς
σαγηνείας της.

«Οταν πλέον λεξικόν, γραμματική, δρθογρα-
φία, ἀμετακίνητα κατισγύσουν, καταδιωγθοῦν δλας
τὰς λαϊκὰ ἴδιωματα, ἀποβάλλομεν καθέ τι τὸ ποι-
κίλλον καὶ εὐμετάξιον καὶ εὐμετάπτωτον, δλας
τὰς γλωσσικὰς μορφὰς δσαι διατηροῦν τὴν εὐστρο-
φίαν καὶ εὐκαμψίαν, δταν κατασκευάσωμεν καὶ με-
τασκευάσωμεν τὴν γλώσσαν δι' δλοκληρωτικοῦ ὑπο-
λογισμοῦ καὶ μεταδώσωμεν εἰς αὐτὴν τὴν στερεό-
τητα καὶ ἀνταύγειαν λαμπροῦ μετάλλου, ἔ, τότε
τοι; νομίζομεν δι· εἴρησαμεν εἰς τὸ ἔκρον ἀωτον

βράδιο. Ἐμειναν. Ἐκαμε πάλε τὰ δικά της ἡ ξο-
κίστρα, ἔσκουδε, εἴπε τοὺς ξοκισμούς της καὶ γύ-
ρισε.

— Εἰδα κ' ἐπαθα δσο νὰ τὸν φέρω, λιγοθύμησα
νὰ τὸν φωνάζω. Τώρα θὰ πάρετε αὐτὸι τὸ νερὸ ποὺ
πέφασαν δλοι ἀποπάνω του, νὰ τὸ πιῆ καὶ θὰ γίνη
καλά.

Ἡρθανε σιὸ απίτι τους καὶ δὲν πέφασαν τρεῖς
μέρες καὶ τὴ νύφη τὴν ἔπιασαν πάλι τὰ φεγγάρια
της.

Πλήγαν κατόπι σ' ἔνα χότζα ποὺ διαβάζε τὴ
σολομονική. Τίποτα κ' ἔκει. Τὴν πήγανε σὲ μονα-
στήρια, σ' ἔκκλησις, σὲ ξόρκια, τίποτα. Εἰδαν κι
ἀπόιδαν καὶ τὴν ἔκλεισαν στὸ μοναστήριο τοῦ Ἀη
Μηνᾶ, ἔκει ψηλά, δποι ἀπὸ τὸ σιδερόφραχτο καλλί-
της ἔχουν τὰ σκούσματα μαζὶ μὲ τὸν χρυσὸ ἥχο
τῶν ἀλυσσίδων, ποὺ εἴταν δεμένη, κάτω στὰ βαθιά
φαράγγια τοῦ ἀπόγκερου βράχου καὶ στὰ ἔρημικὰ
στανοτόπια.

B

Ο μαστρο-Γληγόρης ἀπὸ χωρὶδ σὲ χωρὶδ ξεμά-
χρινε σιγὰ σιγὰ κ' ἔρτασε στὰ καθώμερα. Ἐρθε

τῆς τελειότητος τῆς γλώσσας;

«Τὸ φαντάζονται ἔτοι οἱ φρόνιμοι....

«Ἐ, λοιπὸν τίποτε ἀπ' δλα αὐτά! Διότι κα-
τάντικρο εἰς αὐτὸι τὸ τετελεσμένον γεγονός, ποὺ
εἶναι ὑποθετικόν, στέκετ' ἔν' ἀλλο πλέον τετελε-
σμένον ποὺ εἶναι ἀληθινὸν καὶ ἀσάλευτον, διότι
εἶναι ἀληθινὸν τετελεσμένον.

«Κι ἄλλοι λαοὶ ἔφθασαν εἰς αὐτὴν τὴν δῆθεν
ἰδιαίτερην τελειότητα κ' ἔφθασαν ἀληθινὸν καὶ σχι μὲ
τὴν φαντασίαν τους. Ἄλλ' ὅταν ἔφθασαν ἔνον-
σαν τότε, δι· ἡ ἀκμὴ αὐτὴ δὲν περιεῖχεν οὔτε τὸ
σύνολον τῶν γλωσσικῶν ἀρετῶν οὔτε τὸ ἔκρον ἀω-
τον καθέ μιλας αὐτῶν τῶν ἀρετῶν.

«Εἰς τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰώνος ἡ Γαλλικὴ
γλώσσα εἶχε φθάσει εἰς αὐτὴν ἀκριβῶς; τὴν ἴδεωδην
τελειότητα.

«Καὶ δημος ἔνω ἡ Γαλλικὴ ἔτεινε νὰ γίνη διε-
θνής γλώσσα, ἡ ἀληθινή, ἡ ἐσωτερική της ζωὴ
ἀρχειος νὰ σταματήῃ, ἡ ποιησία της δὲν εἴχε πλέον
πνοή, ὁ πεζὸς λόγος ἥταν βρυχάσθαντος.

«Τί ἀγαθωγόνησε τότε τὴν Γαλλικήν; Πάλιν
ἡ ζωὴ τὴν δοπιαν τῆς ἔχουσαν εἰς τὰς φλέβας τὰ
λαϊκὰ ἴδιωματα.

«Τὸ Παρίσι τὸ καταπλημμύριον οἱ ἀπαρχιῶ-
τες. Ἀπ' αὐτοὺς πολλοὶ ἀνεδείχθησαν μεγάλοι συγ-
γραφεῖς... Αύτοι ἔφεραν κ' ἐρίξαν εἰς τὴν γλώσσαν
τοῦ ἔθνους καταρχῆς μὲν μίαν μίχη, κατόπιν σω-
ρηδὸν τὰς λέξεις τοῦ Montaigne καὶ Rabelais
κλπ., τὰς λέξεις δηλ. τὰς πρὶν ἀπὸ τὴν συγκέντρω-
σιν τῆς Γαλλίκης καὶ μαζὶ μὲ τὰς λέξεις αὐτὰς ἔ-
φεραν καὶ τὴν ἀποκέντρωσιν μέσα εἰς τὸν Παρισινὸν
συγκέντρωσιν. Κ' ἔτοι τίναζεν ἀπὸ πάνω της ἡ
γλώσσα τὴν κατ' ἐπιφάνειαν καθαριότητα, τὰ πλα-
στὰ τσακίσματα τὴν κατὰ Κόντον «ἀστείτητα»,
τὸ κατὰ συνθήκην δρός, τὰ ἔσον ἔνεστιν δραλλα καὶ
ἀνούσια ἀττικοφανὲς clichés, τὴν κερύραστην κολο-
κυθόσουπα, τὴν χιυπόφορη ἀηδία, τὴν ἀναιμίαν,
τὸν μαρασμόν.

«Εἰς τὸ ἔργον αὐτὸι ἐργάσθησαν οἱ ἔξοχώτεροι
τῆς Γαλλίας ἀνδρεῖς, Balzac, Chateaubriand,
Lamartine, Hugo, Musset, Gautier, Sand, Michelet καὶ ἀναρθριμητοί νεώτεροι καὶ νεώτεροι
κατὰ τὸν λάγοντα αἰώνα μας. Αύτοι ἔφερον μόνοι
των, οἱ διοι, τὸ λαμπρὸν ἔκεντο μέταλλον, μὲ τὸ
δροῖον τόσα μεγάλα ἔργα ἐδημιουργήθησαν καὶ τὸ
ἔριξαν εἰς τὸ ζωντανὸν χωνευτήριον κ' ἐδωσαν νέαν
ζωὴν καὶ πλαστικότητα εἰς τὴν γλώσσαν.» (Φω-
τιαδης).

«Ωστε τὸ ὑποθετικὸ αὐτὸι τετελεσμένον γεγο-
νός τῆς καθαρεύουσας καὶ τῆς μέσης, ποὺ τὸ λα-

τρεύουν τόσο πολὺ σὲ μέσοι ἀν ὑπῆρχε θὰ ἦτον συ-
μέτο ἀπολίθωσις, ἡ διαλύσις καὶ σχι μὲ της ζωτικῆς δύ-
ναμης, δημος ἀκριβῶς κατὰ τὸ 18ο αἰώνα στὴν
Γαλλία διατσικισμός ποὺ κόντευε, μὰ δὲν πρό-
φτασε τότε, νὰ γίνη «τετ. γεγονός»; γιατὶ τὰ
λαϊκὰ ἴδιωματα τοῦ ἀντιτάθησαν καὶ νίκησαν.

Τῶν μέσων τὸ ὑποθετικὸ «τετ. γεγονός», ἐν
ὑπῆρχε, θὰ σήμαινε τὴν ἑξάντην τῆς παραγω-
γικῆς δύναμης τοῦ ἔθνους καὶ τῆς λαϊκῆς γλώσσας του
θὰ σήμαινε ποὺ σύντη τὸ ἔθνος εἶχε ἔξουδετερόσεις κ' ἐξαρ-
νίσει.

Δέ βλέπουμε καμμιὰ ἡλικία γλώσσας νὰ μετά-
φερε νὰ μπῆ στὴν θέση τῆς ζωντανῆς γλώσσας του
ἔθνους καὶ νὰ μείνη μόνη κοινωνίη

«Ἐξακολουθεῖ τὸ θέμας νὰ μιλῆται γλώσσα του
ἔπως πρὶν μάλιστα δρχισε, Γράφοντάς της, νὰ τὴν
καλλιεργῆται. Οι δημοτικοί ποὺ τὴν Γράφουν
ἀνάκουν έτοις θέμας δημοτικῆς δημοτικῆς
τοῦ Κοραΐ, τοῦ Κόντου, τοῦ Ραγκαδῆ, τοῦ Σεβαστοπόλου, τοῦ Χατζηδέκη
κλπ. ὃς τὴν καθαρεύουσα τοῦ Βικέλχ καὶ τῶν ἐφη-
μερίδων κλπ. Ήπέρχουν ἐκατομμύρια ἀναρθριμητων
ζαθμῶν κράματα καμομένα ἀπὸ ἀρχαὶ ἀττικὰ
στοιχεῖα, ἀπὸ Φράγκων καὶ ἀπὸ Λαζαρέτων
δημοτικῶν ποὺ δημοτικῆς δημοτικῆς κα-
θαρῆς δημοτικῆς ποὺ ἀπ' δλα εἶναι τὸ «τετ.
γεγονός»;

Ποιό ἀπ' δλα νὰ διακλέξουμε καὶ νὰ καθιερώσουμε
δργανο διδασκαλία;

Τῶν ἐδημηρίδων τὴν μέσην;

«Οποιας ἐφημερίδα καὶ ἡ ζνοιξουμε θὰ ἔδοιμε
τουλάχιστο 10 τέτοια κράματα, ίσως θαζεύουμε καὶ
καμμιὰ στήλη στὴν ζωντανή τὴν γλώσσα γραμμένη.

«Ἄν ὑποθέσουμε πῶς; ἐπιτρέπεται σ' ἔναν ἀ-
ριθμὸ ἀνθρώπων περιβλέποντας τὴν ζωντανή γλώσσα
τοῦ λαοῦ νὰ φτιάσουν γλώσσας ἔθνηκη δημος τοὺς
καλλαρέσεις, ποιοι εἶναι οι βαθυοὶ τῆς δημοτικῆς καὶ
καθαρεύουσας ποὺ θάπετελεσσον τὴν δργανομένη
μέση, ίκενη ποὺ ίκενη καθιερώσουμεν δργανο τοῦ συγ-
λεόν;

Κι ἡν ὑποθέσουμε πῶς καθιερόθηκε ἔνα τέτοιο
ἀγκατόμα εἶναι βέβαιο πῶς δὲ θὰ παψει τὸ πατέ-
νη παθικίνεις δσεις βλαβεῖς πα

φοῦ τὸ ἔλληνικὸν θέατρο είνα: ἔχρωστο, καὶ ὡς ἀρ-
ρώστικὲ του προέρχεται ἀπὸ τὰξενικὰ σάπια προτόν-
τα, τὰ φτηνὰ καὶ εὔκολα τὴν πούληση, ἃς μπῆ-
καὶ γι' αὐτὰ τελωνειακές φράγμαδες, δύπως γιὰ τὸ ἀ-
μερικάνικο λίπος. Ο νόμος γιὰ τὴν προστασία τῶν
θεατρικῶν ἔργων ἢς ἀπλώση καὶ σ' αὐτὰ τὴν προ-
στασία του καὶ μαζὶ ἃς τὰ φρούριογήστη. Ἀπὸ κά-
θε παράστασιν ἔργου ποὺ δὲν ἔχει γίνει ἀκόμα pri-
blicum dominium στὸν τόπο τῆς περιγωγῆς του
ἢς πατέρην τὸ Κράτος 20 τεῖς ἐκκτὸν ἀπὸ τὴν ἀ-
καθάριστη εἰσπραξη. Τὰ δέκα νὰ κρατῇ αὐτὸ καὶ τὰ
δέκκα νὰ τὰ παραδίνη γιὰ συγγραφικὰ πυσσοστὰ στὸν
ἀρμόδιο πρόξενο τῆς ζένης χώρας. Ὑποθέτω πῶς
μόνον ἔτοι θὰ μεταφράζουν ωἱ θίασοι δ, τι μόνον ἀξι-
ζει καὶ ὑπεραξιζει ἀπὸ τὰ σημερινά, ἔστω καὶ σό-
κιν, καὶ ἀπὸ τὰ παλαιότερχ δ, τι ἔχει σεβαστῇ δ
χρόνος, δ πράγματι ἀληθινές καὶ ἀλαθευτος κριτι-
κός. Τὴ λογοκορισία τότε θὰ τὴν κάνουν μόνοι τους
οἱ θίασοι — τὰ ταμεῖα τους δηλαδή.

Μὲ πολλὴν ἀγάπην καὶ γὰρ σένα καὶ γιὰ τὸ θέ-
ατρο.

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΕΣ ΓΡΑΦΕΣ ΤΟΥ ΒΗΛΑΡΑ

*Πρὸς τὸν Κὺρον Γιαννάκη Γενοβέλην ἀπὸ Λάρσα τις
4 Μαρτίου 1825 εἰς Γιάννην.*

'Αφέντη!

Σὲ μιὰ συναναστροφὴ, ὅπου ἦταν πολλὰ ἀξιόλογα ἄποκείμενα, κι' ὅπου ἔπεισε λόγος γιὰ τὸ βιβλιαρέπουλό μου, ὅπου ὄντας Ρωμαΐκη γλώσσα, πῶς ἐγώ τάχατες ὅχι ἀρτεπροσώρεται ἢ σωστὰ πληροφορημένος, μόνε παρακινημένος; ἀπὸ δελερὲς συμβαύλες ἀλλαγεῦ, ἐγελάστηκα σὲ μιὰ ὑπίθεση, ὅπου ἔφτανε ἡ προκοπή μου τὰ μὲν τὴν ἀποδείξη γιὰ σφαλερῆ καὶ νὰ μ' ἀποκόψῃ. Ἡ μοναχὴ φιλία καὶ συμπάθεια πρὸς ἐμένα ἤμπροσταν νὰ δώκουν μιὰ τέτια γνωμὴ. Σὲ τοῦτο είμαι πήγα βίβιος, μήτε γέ-

ἢ Ρίνα βρέθηκε ἔξω. Στάθηκε στὴ γωνιὰ κλαίοντας
κ' ἐρχόνταν ἀπὸ πίσω της κατεκλυσμὸς φωνὲς καὶ
κακτάρες.

Γ

Ο Γλυκύρρης καντοστάθηκε λιγάκι καὶ κύταξε τὸ κορίτσι ἔξεταστικά. Εἶδε τὴν λύπην καὶ τὴν συμφορὰν ποὺ χυνόταν ἀπανω στὸ στρογγυλὸν κορμὸν καὶ σπάραζεν τὰ θρεμμένα μιληνά κάτω ἀπὸ τὰ σφριχτά ροῦχα ποὺ εἶχανε πιά μικρύνει ἀθυαλτά ἐνα χρόνο τώρα ἀπὸ πάνω της. Μιὰ ἀνακτριχίλα σύρθηκε ἔξαρφα ἀπάνω στὸ δέρμα του καὶ σταμάτησε στὴν καρδιά του ποὺ χωρίς νὰ τὸ θέλῃ σφριχτήκε παρα-
ζενε. Ντράπηκε καὶ πήγε μέσα μ' ἑνα ἀλλόκοτο αἰσθημα. Ήστόσο ντύθηκε σὲ λίγο καὶ βγήκε ια-
βρῆ τοὺς ἐπιτρόπους γιὰ νὰ συμφωνήσῃ τὶς εἰκόνες.
Γύρισε τὸ γιαματέπουλο μὲ δισ παλιές εἰκόνες πα-
ραμάσκαλα. "Οτι ἐμπαίνε μέσα, νὰ σου κ' ή Πίνα
ποὺ γυρνεῖσε ἀπὸ τὴν θύραν μὲ τὸ βουτσελι. Τὴν
ἔκυταξε καλά καὶ μπάρεσε τώρα νὰ ιδῇ ὅτα τὰ
συσσύμια τῆς μερφῆς καὶ τὰ δέματα του χορμιεῦ-
ταις. Τράβηξε στὸ δώματιό του κι ἀπὸ κιὶ πίσω
ἀπὸ τὴν κλειδαρότρυπα παραχολουθῶντας τὰ τραν-
ταχτὰ κυνήματα τῆς κόρης ποὺ ξεζαλωνότανε στὸ
πεζούλι. Κατόπι ἀρχίσε τὴν διαιλειά του. "Εφκεικε
τὰ χρώματα κ' ἔβαλε τὴν πρώτη πινελιά. "Αλλὰ
δὲν μπορεῖσε νὰ στραθῇ γιὰ καλά. "Ἐπήγε στὸ
παραθύρο καὶ κατάλαβε πώς ἀνήσυχη ἡ ματιά του
τὴν ζητοῦσε. Εἶταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ δέ έσωτός του
φανερωνόταν ἔτοι στὸ φῶς καὶ τοῦ φάνηκε ποιὺ
περίεργο αὐτό. Δὲν πολυσκοτίστηκε όμως νὰ καθίσῃ
νὰ ξεδιαλύνῃ τέτοιες ίστορίες καὶ πίχτηκε πάλι στην
δουλειά. "Αθελά του κάπου-κάπου τιναζόταν ἴτανω
κι αὐτίαζότανε τὰ μεστὰ πατήματα τῆς Πίνας καὶ

νεται να τὸ στοχαστῶ ἀλλιῶς ἀπὸ ἔτσι.

Μολοντοῦτο πρέπει ν' ἀπόδοθη στὸν καθένα τὸ δίκιο καὶ νὰ μὴ παταδίκαζεται ἀχριτα δ ἔνας σὰν δλιγόγνωμος, μήτε νὰ κατακρένεται σὰ δολερὸς καὶ πλάνος δ ἄλλος. Μιὰ δὲ θῆ κρίση καὶ δίκια ἀπόφαση δὲ μοῦ φεύγεται ἀτοπη σὲ τάφτη τὴν ὑπόθεσην καὶ γιὰ τῶν δυονάν τὴν ὑπόληψη. Δὲ μοῦ συχωράει ἡ συνείδηση μου ν' ἀφήσω ἔνα λάθο, διού ζημιώνει τὴν ὑπόληψη τοῦ ἄλλου καὶ βλάβει ἐμένα τὸν ἕδιο στὴν ἀγάπη τῶν φίλων.

Σὰν ἀ.θρωπος εἴμι καὶ φιλότιμος, μόνη δὲν εί-
μαι καὶ φαντασμένος· ἀφορμής δπου δὲν είμαι ἀμα-
θής. Ή φιλοτιμία μονάχη δὲ μπορεῖ νὰ μὲ φέρη-
σε ἄλλο ἀπὸ πράματα ἔδλαβα γιὰ τὴν ὑπόληψή
μου. Ἀς ὑποθέσω πῶς ἀπὸ φιλοτιμίας μου ζεπλανε-
μένος δὲν ἔδεικθηκα τὸ δόλο σκεπασμένον μὲ τὴν
δρεχτικὴ χαψίδ τεῦ δνόματος, δπου ἡ φέρτικη φι-
λία μ' ὅδειχνε στὸ ἀνγγίστρι της γιὰ νὰ μὲ σύρη-
στὸ σκοτό της. Μὲ τοῦτο τί γίνηκε; Σὲ πιὸ βλά-
φημη δε γελασμένιος ἢ πιὸ δικφόρεψε ὁ γελαστής;

'Εγώ δὲ γλέπω κάμψια ζηρία, κανένα κέρδος,
ἔπιευθε νὰ τηράζω. Βολεττ νὰ είποῦν καμπόσοι,
ὅπου ἔχουν ἀναιχτότερα μάτια κατὰ τὴ γνώμη
τους, πῶς γλέπουν ἀκεφαλιὰ ἀπὸ τὸ ἔνα μέρος καὶ
μικροπρέπεια ἀπὸ τὸ ξύλο. 'Αισως καὶ τὸ πράμα
ῆταν καθὼς τὸ ὑποθέτευν, εἶχαν ὅλο τὸ δίκιο νὰ
τὸ εἰποῦν· τὸ ιόστιμο εἶναι ἐπου τὴ ὑπόθεσή τους
εἶναι θεμελιωμένη ἀπάνω σὲ λάθο.

‘Η Ρωμαϊκή γλώσσα είναι άγνο γένιημα φιλό-
γεννης τρέλλας μου κι’ όχι παρακινήσεως ἄλλου.
Τοῦτο δὲ μὲ πειράζη σὲ τίποτες, δύποι νὰ μὴ τὸ
ξεφωνήσω δμπροστὰ σ’ ἐπιον θελήσῃ νὰ μάθῃ τὴν
ἀλήθεια. Ἐδῶ ἀποκρένουνται ὅλοι πῶς σὰν τ’ ὄμο-
λογάω ἀτός μου, συμφωνῶν κι’ ἀφτοι νὰ μοι ἀ-
φήκουν δὴ τὴν τρέλλη δύποι μαρτυρησει γιὰ δικῆ
μου, δίχως νέχη κι’ ἄλλος μοιράδι· τοὺς τὸ γνω-
ρίζω γιὰ χάρι νὰ μ’ ἀφήκουν τὴν τρέλλα μου καὶ νὰ
κρατῶν τὴν φρονιμάδα τους. Μόνε τοὺς κακοφαίνε-
ται πάλι, δύποι μὲ παντύχαιναν σὲ ἀράδα κάτι
πρεκοπῆς, καὶ τώρχ βαζούνται νὰ μὲ ξεγράψουν.

τὴν παιδείασια ὥντην της. "Ετοι χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαθνῇ μιὰ καινούρια ἔγνωσι ἐπῆρε τόπο μέσα στὴν θρεμη φυγὴ του καὶ χρωμάτιζε τὴ ζωὴ του μὲ πρωτόφαντη ἀντηλια. 'Αργότερα σὰ νὰ ξεχάστηκε λιγάκι μὲ τὴ δουλειὰ κ' ἐβλεπε μονάχα τὰ χρώματα καὶ τὶς σκιές που ἔβγαζεν κατώ ἀπὸ τὰ χέρια του καὶ τὰ φωτισμένα πρόσωπα ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς ἀφίεις ἀριές πινελιές. "Ετοι πέρασε ἡ μέρα καὶ πλάγιασε λογιάζοντας τὴν ἀμοιὴν κόρη που ἀδικοτραβοῦσε.

Τὴν ἀλλη μέρα τὸν ἔπιασε τόση περιέργεια καὶ τέτοια ἀνησυχία ποὺ εἶχε ἀφῆσει μισαναιχτή τὴν πόρτα κ' εἶχε σταθῆ σὲ μέρος νὰ μπορῇ νὰ ιδῃ ποιός περνάει στὴν κρεβάτα. "Ενα ξελόγιασμα καὶ μιὰ ἀνυπεμονήσια τοῦ ἐσφιγγε τὴν καρδιὰ καὶ δὲν μποροῦσε νὰ ἔργαστῃ ἑλεύθερη. Όστόσο τὸ ἀπόγιμπα δὲν τραβήχτηκε ἀπὸ τὸ παραθύρι ἀγναντεύοντας τὸν αἴθριο. "Η Πίλα εἶχε ἀνεβῆ στὴ τζιτζιφά κ' ἔφτανε τζιτζιφά. Ἐπήγιανε μὲ μιὰ σοβετάδα φυλλὰ σ' ὅλα τὰ ξέκλαρα. "Ο Γλυγόρης τρέμοντας κύταζε πῶς λυγῦσαν τὰ κλαριά κάτω ἀπὸ τὸ βαρὺ κορμί της κ' ἐλεγε πῶς τώρα θὰ πέση. Κατόπι δρως ἔκεινη, ἀφοῦ γέμισε τὶς τσέπες καὶ τοὺς κόρφους της, στάθηκε σὲ μιὰ σταύρωση λιγάκι καὶ κατέβηκε γλάγορα-γλάγορα μ'" ἕνα πτίδημα βροντερὸ στὸ χῶμπα.

Δέν περιούσε στιγμή τὴν ἡμέρα νὰ μὴ παραμονεύῃ ἀπὸ τὸ παραθύρι, ἀπὸ τὶς χαραμάδες, ἀπὸ τὴν κρεβάτια, ψάχνοντας κάθε εὐκαιρία νὰ θιαμάζῃ μονάχος κι ἀνήξερα της τὴν θλιβερή μορφή που σκέπαζε πάντα τὴν φισική ζεγγονισιά καὶ τὴν ἀπλερη ἀθωτότητα τυς.

(Στόλλο φύλλο τελιώνει)

ΜΗΤΣΗΣ ΚΑΛΑΜΑΣ

Πώς να μὴ τοὺς εἴμαι υπόχρεως γιὰ τόση τους κκλωσύνη! Ας μοῦ δώκουν τὴν ἀδειά τοὺς παρκαλῶ, νὰ εἰπῶ δυὸ λόγια ἀπέκτω σὲ τάρτη μου τὴν τρέλλα κι' ἀπὲ ἀς κάμουν τὴν κρίση κατόπι κατὰ τὴν ὅρεξή τους.

Αφορμής δπου γράφω πρός άθιψη με ίδεες περίστιο μοῦ φαίνεται να παραστήσω παλίλλογα δικαιολογήματα πρός διαχέντεψη άφτινής μου της πρέλλας καὶ σημαδένω τὰ χυρώτερα, δπου είναι :

Α'. πώς ή γλῶσσα χρησιμέστει γιατί νά γροκνέσσει
ένας του άλλου τις ίδιες, Β'. πώς ή γλῶσσα έσσει
είναι κοινότερη είναι κι' ώφελιμώτερη. Γ'. πώς ή
γλῶσσα δύσσει γράφεται καθώς προφέρεται είναι κοι-
νότερη κι' ώφελιμώτερη. Δρτές τές τρεῖς πρότυχες
δὲν είναι χρεία νά τις ξποδείξω, αφορμής δύσου φέ-
ρουν μέ λόγου τους τὴν ἀπόδειξη. "Ας τις ἀναιρέ-
σουν μαλοντοῦτο κ' ἔγω-πρώτος ἀπαρχτάω τὴν
τρέλλα μου, ξομολογισῦματ τὸ λεθα μου καὶ δέχο-
μαι τὸν κατίσνα δύσου μαυ τυχαίνει. Μόνε νά τις
ἀναιρέσουν μέ λόγο, νά μαυ ξποδείξουν που μέ πλα-
νάει ή νοῦς μου, κ' εἰμ' ἔτοιμος νά διερθώσω τὸ
σφάλμα μου.

Σὰ γκρεμίσουν ἀφτὰ τὰ τρία, ὅπου εἶναι τὸ θε-
μέλιο, ὅλο τὸ χτίριο πέρτες ἐπιτό του. Τὶ χρεία
νὰ ἴδρωνται ἄλλος θέλοντας νὰ ξερρύζωτη ἔνα δέν-
τρο, νὰ κλαδίσῃς τὰ κλωνάρια δίχως νὰ πιτυχίνεις
τὸ σκοπό του; "Ἄς τὸ χτυπήση μὲ δύναμη στὴ
ρίζα, καὶ σὰν κοπῆ ἀρτή, ; τὸ δέντρο δὲ μπορεῖ νὰ
σταθῇ ὄρθο. Μόνε ἡ δυσκολία νὰ τὸ ρίξουν κατὰ
γῆς τοὺς βιάζει νὰ πριονίζουν ἀπὸ κάννα κλωναρό-
πουλο" μὲ τὰ μαχαιρόπουλά τους καὶ νὰ τὸ δει-
χνουν γιὰ θρίαμβο, πώς τέχχα ἔξεργάσαν ὅλο τὸ
δέντρο. Γιὰ ὀλόβολο ἐχρειάζονταν τσεκοῦρι καὶ
πλάτες, ὅπου δὲν εἶναι τρόπος νὰ βρεθοῦν γιὰ νὰ
τὸ κόψουν· εἶναι ἡ ούση του τέτια, ὅπου νὰ μὴ
κόρπτεται. Ο κατιρρός, ὅπου εἶναι καλὸς κριτής τρα-
μάτων, θέλει κάμη τὴν κρίσην πρὸς βοήθειά μου,
μόλον ὅπου θὰ τὴν κάμη ἀργά.

Τελοσπάντων δὲν είμαι έγώ ο μοιάχος, οπου πρωτοστοχάστηκα νὰ γράψω ρωμαϊκα καὶ νὰ ὀρελήσω τὸ γένος φωτιζόντας το στὸ ἀληθινό του συμφέρο. Η ἀλήθεια δὲ μπορεῖ ποτὲ νὰ κρυφτῇ. 'Ο πρῶτος ἀπ' ὅλους οπου ἔγραψε ρωμαϊκα είναι δ Μησούδηκας, μόλον οπου ἐμεταχειρίστηκε ὅχι τὸν καινὸν τρόπο τῆς οὐιλίας· δ γνωριτέμνος ἀπ' ὅλους γιὰ τὰ συγγράμματά του Γεργόριος δ Κωσταντᾶς· δ γιατροφιλόσοφος Γιώργης ὁ Καλαράς, οπου ὄμ- πρήτερ' ἔποτ' ἐμένη ήθελησε νὰ τυπώῃ μιὰ ἀπλῆ γραμματικὴ μὲ τὴν ὄρθογραφία τῆς γλώσσας μας· κ"οι φιλέλληνες Βλάχοι τῆς Διβόρνος τὸ μπόδι· σαν ἀπὸ σόφο τους μὴ χθῆ ἡ 'Ελληνικὴ καὶ δὲ μπορέσουν ἀφτοὶ ὑπερόπτερα νὰ κρίνουν τὰ Βλάχικά τους. Τελοσπάντων ὅλοι ἔκεινοι, οπου φωνάζουν στὰ συγγράμματά τους ἀρτὴ τὴν ἀλήθεια καὶ δὲ θέλουν νὰ τὴν ἀκολουθήσουν.

Μά έγώ τὸ εἶπα καὶ τῶνκαμι, τί ἀλλο παρέξενο ἔκαμι, περὶ γὰ δεῖξω ἐμπράχτως τὸν ἔφολάτερο, τὸν ἰσιώτερο, τὸν ἀληθινώτερο δρόμο ἀπ' δσους χαλέψουν; Μόνε ἀκούω πανταράδα τὴν τρομερὴν ἀχολογήν, δπου γένεται ἀπὸ τές κουροῦνες τοῦ Αἴσωπου, δπου σὰν τοὺς πέρδουν τὰ δλίγα φτερὰ δπου τις στολίζουν, θέλ' ἀπομείνουν γδυμνές, τσαπάνω, τζοπανο-τζοπενο.

Γυρίζω πρὸς τὴν ἐβγενειά σου, 'Αρέντη, λέοντάς σου, πώς δὲ φρόνιμος ἀγωνίζεται οὗτος μπορεῖ νὰ μηνίσκει ἀδιέφορος στὰ λόγια τῶν ἀλλών, γιὰ νὰ ξῆ ἐφτυχισμένος. Μόνε δὲ μπορεῖ νὰ γένη καὶ μὲ τὴν δλότην ἀπαθής, χρορυγῆς δπου σὰν ἀθρωπός είναι αἰσταντικός καὶ φιλότιμος. 'Η αἰστησή μου λοιπόν καὶ ἡ φιλοτιμία μου μ' ἀνάγκασσαν νὰ σὲ βξ-